

Sadarbības kopiena un tās uzdevumiem SELINAS projektā

Anda Ruskule

Baltijas Vides forums

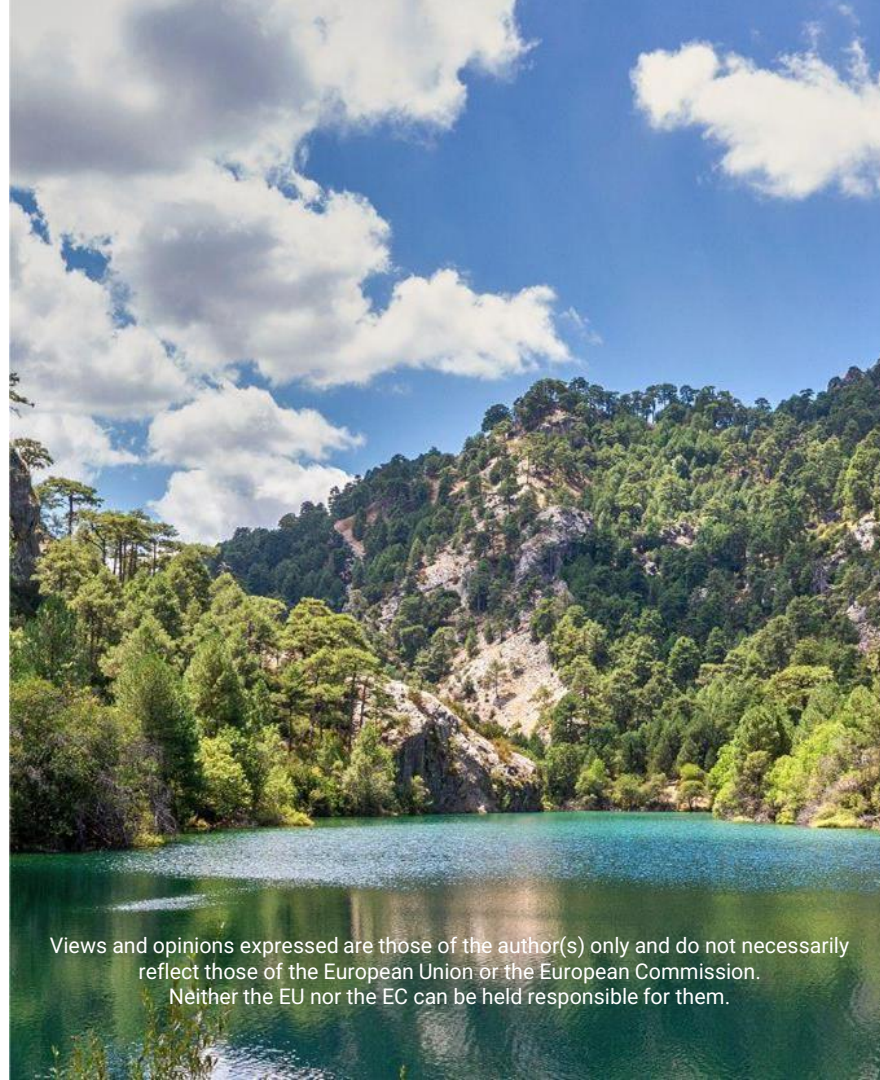
23/05/2023, Rīga

Funded by
the European Union

Vides aizsardzības un
reģionālās attīstības
ministrija

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Commission. Neither the EU nor the EC can be held responsible for them.

Sadarbības Kopiena - SK (*Community of Practice*)

Cilvēku grupa, kuriem ir kopīgas rūpes vai aizraušanās un vēlme, regulāri mijiedarbojoties, risināt kopīgus izaicinājumus un mācīties, kā to darīt labāk.

SELINA projekta Sadarbības Kopienu mērķi:

1. Sekmēt ekosistēmu pieejas un zināšanu par dabas daudzveidību, ekosistēmu stāvokli un pakalpojumiem integrēšanu publiskā un privātā sektora lēmumu pieņemšanā.
2. Projekta laikā kalpot kā platformai mijiedarbībai starp projektu un ieinteresētajām pusēm - veidojot sadarbības tīklus dalībvalstīs un Eiropas mēroga, lai caur zināšanu apmaiņas un mācīšanās procesu gan atbalstītu projektu, gan arī saņemtu atbalstu no projekta.
3. Veidot saikni starp dažādu jomu ekspertiem un domubiedriem, veicinot dialogu, labāku izpratni vienam par otra uzskatiem, vērtībām, pieņēmumiem, kā arī vienam otru iedvesmot.

1+1 > 2

Sadarbības Kopienu uzdevumi projektā:

1. Transformatīvu pārmaiņu '*iedīglu*' (*seeds of change*) - *projektu/iniciatīvu* meklēšana:
 - Potenciālo kandidātu apzināšana caur sanāksmēm un aptaujām, sakontēji veidojot garo sarakstu, no kura pēc noteiktiem kritērijiem tiks izvēlēti veiksmīgākie projekti/iniciatīvas
 - Sistemātiska veiksmes faktoru un barjeru analīze, izmantojot intervijas un vērtību kartēšanas seminārus
2. Projekta rezultātu saņemšana, komentēšana un izplatīšana
3. Līdzdalība projekta vadlīniju krājuma (*Compendium of Guidance*) veidošanā

Transformatīvās pārmaiņas: «*Discovering Seeds of Change*»

Dieter Cuypers

Action researcher @ VITO nexus

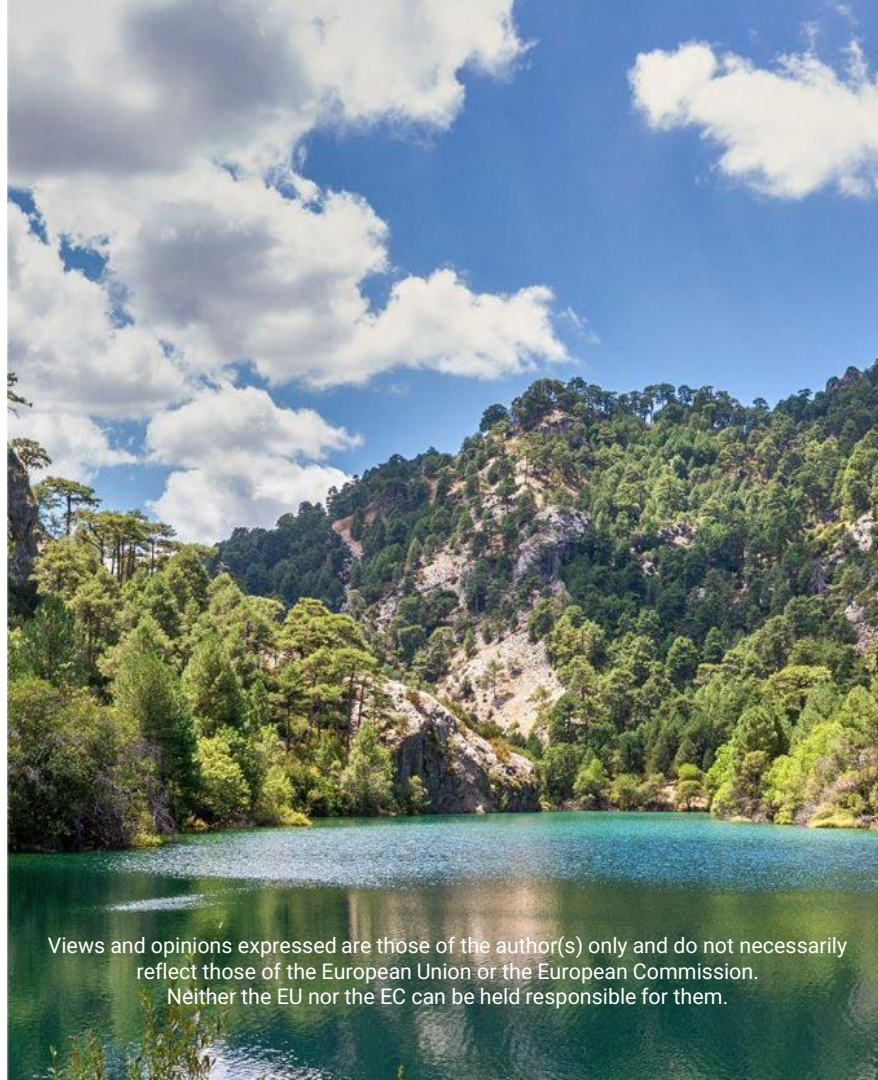
In collaboration with Joeri Naus

University of Amsterdam

SELINA Workshop session 1,
28/03/2023, 9:30-10:30

Funded by
the European Union

Views and opinions expressed are those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Commission. Neither the EU nor the EC can be held responsible for them.

Kas ir transformatīvas pārmaiņas?

“fundamentāla, **visas sistēmas mēroga reorganizācija**, kas aptver tehnoloģiskos, ekonomiskos un sociālos faktorus, tostarp **paradigmas, mērķus un vērtības**” (IPBES, 2019).

Tas ir par:

- Sistēmām
- Radikālām pārmaiņām
- Fundamentālu transformāciju
- Pamatcēloņiem un netiešiem virzītājspēkiem
- Paradigmu maiņu, jauniem naratīviem...

Tas nav par:

- Optimizāciju
- Iterāciju un pakāpeniskām pārmaiņām
- Efektivitātes celšanu
- Ierastām praksēm (*Business as usual*),
- Pašpietiekamību/izolēšanos
- ...

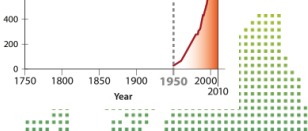
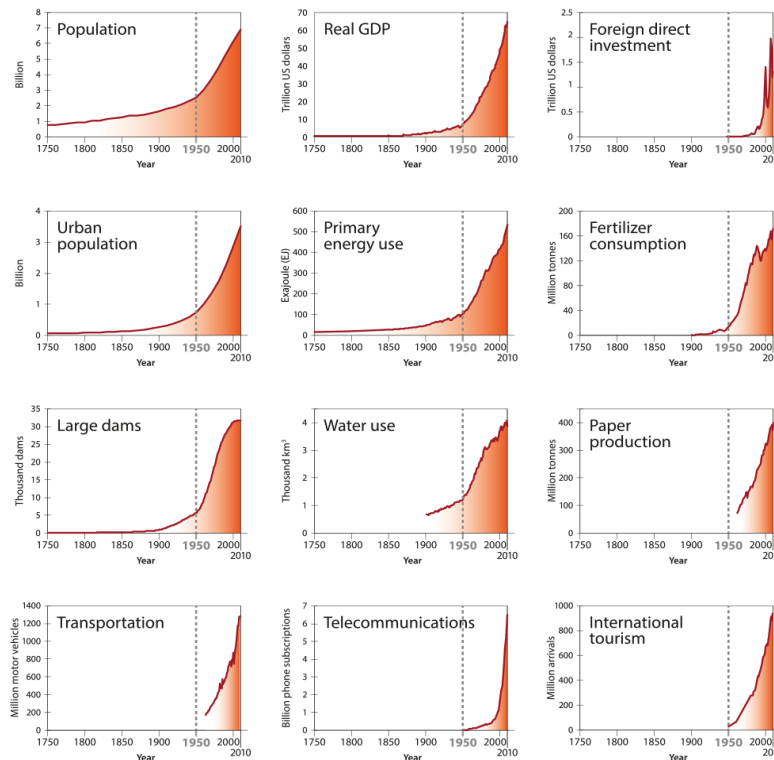
Kādēļ mums ir nepieciešamas transformatīvas pārmaiņas? (1)

“Dabas saglabāšanu un ilgtspējību nav iespējams sasniegt ar pašreizējām tendencēm,

līdz 2030. un turpmākajiem gadiem nospraustos mērķus iespējams īstenot tikai caur **transformatīvām pārmaiņām**, kas skar ekonomikas, sociālos, politiskos un tehnoloģiskos faktorus.”

IPBES (2019): Global assessment report on biodiversity and ecosystem services of the Intergovernmental Science Policy Platform on Biodiversity and Ecosystem Services. E. S. Brondizio , J. Settele , S. Díaz, and H. T. Ngo (editors). IPBES secretariat, Bonn, Germany. 1148 pages.

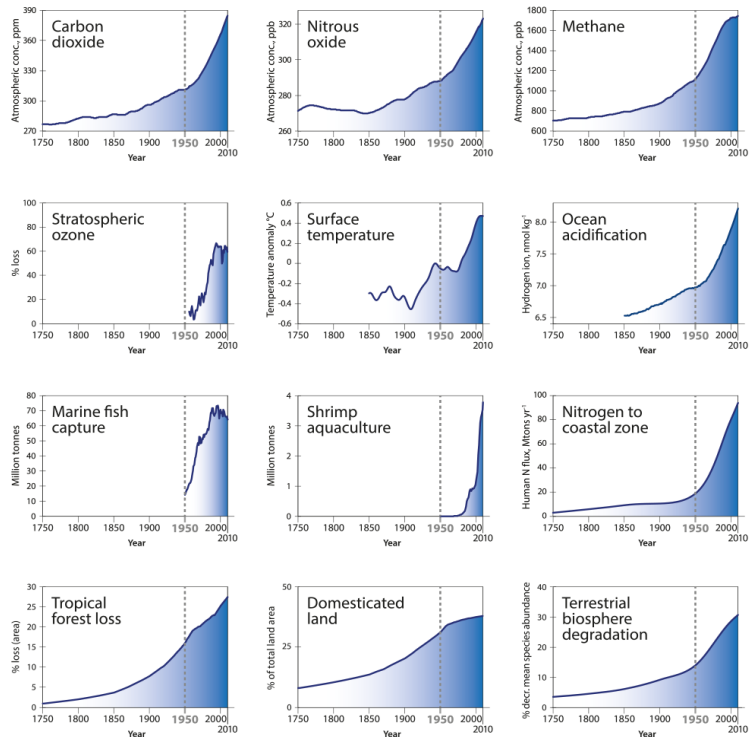
Socio-economic trends

Kādēļ mums ir nepieciešamas transformatīvas pārmaiņas? (2)

Earth system trends

Ar vien pieaugošās līknes

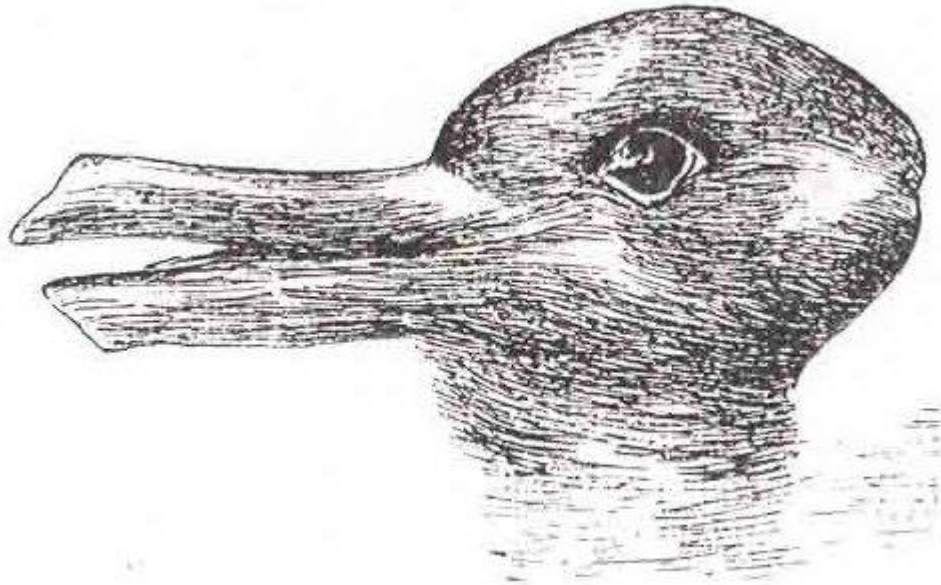
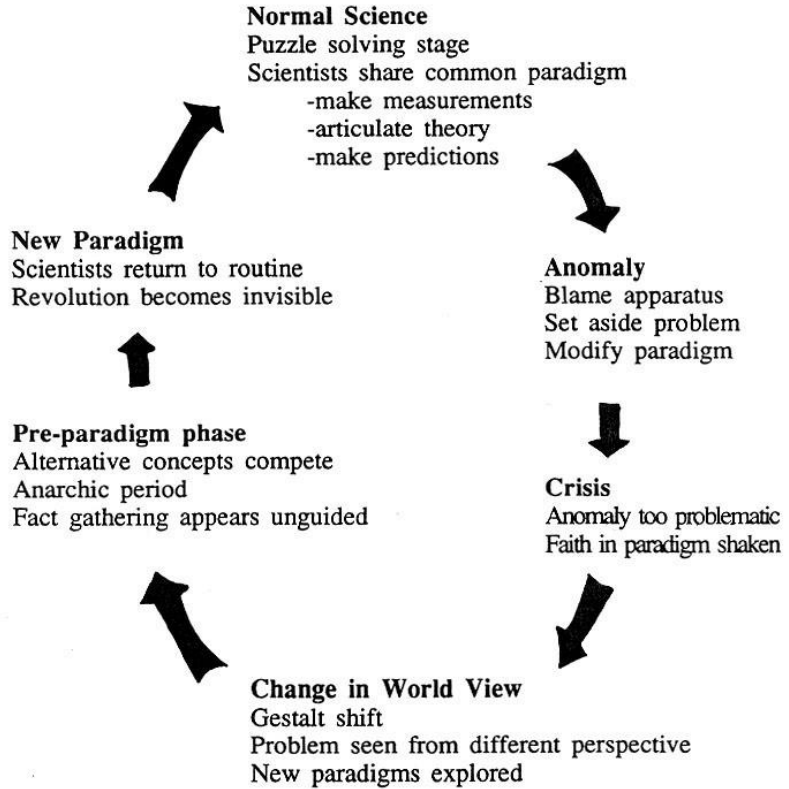
Cik ticams, ka mēs tās varētu nobremzēt

Vai pat pavērst atpakaļ

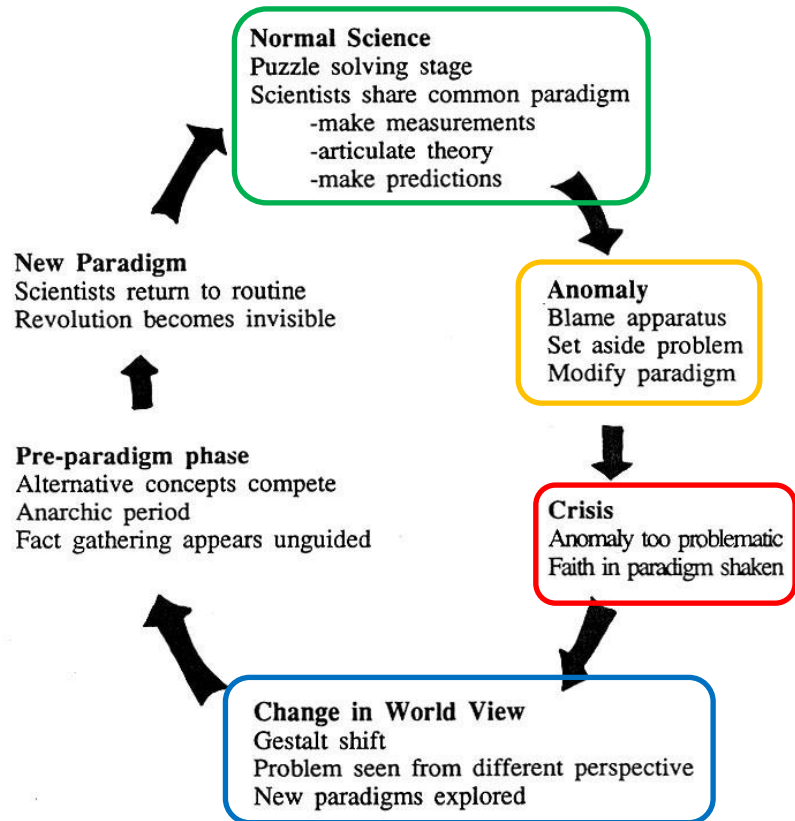
un kādas zināšanas mums ļautu uz to cerēt?

Paradigmas maiņa, fundamentālas izmaiņas pieejā vai pieņēmumos

Paradigmas maiņa (2)

Politika: vides likumdošana vērsta uz piesārņojuma samazināšanu

Zināšanu paradigma: vides monitorings, dati, indikatori, ieviešanas novērtējums

Politika: pāreja uz domāšanu par efektivitāti

Zināšanu paradigma: efektivitāte, lietderība, tirgus instrumenti, brīvprātīgi instrumenti.

Eiropa nesasnies uz 2030. g. izvirzītos mērķus, ja nākamo 10 gadu laikā netiks veikti steidzami pasākumi, lai novērstu bioloģiskās daudzveidības samazināšanās tempu, klimata pārmaiņu pieaugošo ietekmi un dabas resursu pārmērīgu ekspluatāciju

Eiropas Vides Aģentūra (2019, 2015): Eiropa saskaras ar vēl nebijuša mēroga un neatliekamām vides problēmām.

Līdzšinējā politika nepiedāvā risinājumus; tirgus izveide un preču radīšana nav risinājums;

Ekosistēmu pakalpojumu koncepts

1970-to beigas: apziņa cik vērti ir dabas pakalpojumi

1990-tie: iekļaušana zinātniskā literatūrā un ekonomiskās vērtības aprēķinos

2000-tie: ienākšana politikā

2003: «Tūkstošgades ekosistēmu novērtējums»
(Millennium Ecosystem Assessment)

2012: Iniciatīva – «Ekosistēmu un bioloģiskās daudzveidības ekonomika»
The Economics of Ecosystems and Biodiversity (TEEB)

2019: Bioloģiskās daudzveidības un ekosistēmu pakalpojumu globālā novērojuma ziņojus
Global Assessment Report on Biodiversity and Ecosystem Services (IPBES, 2019)
"Transformatīvās pārmaiņas"

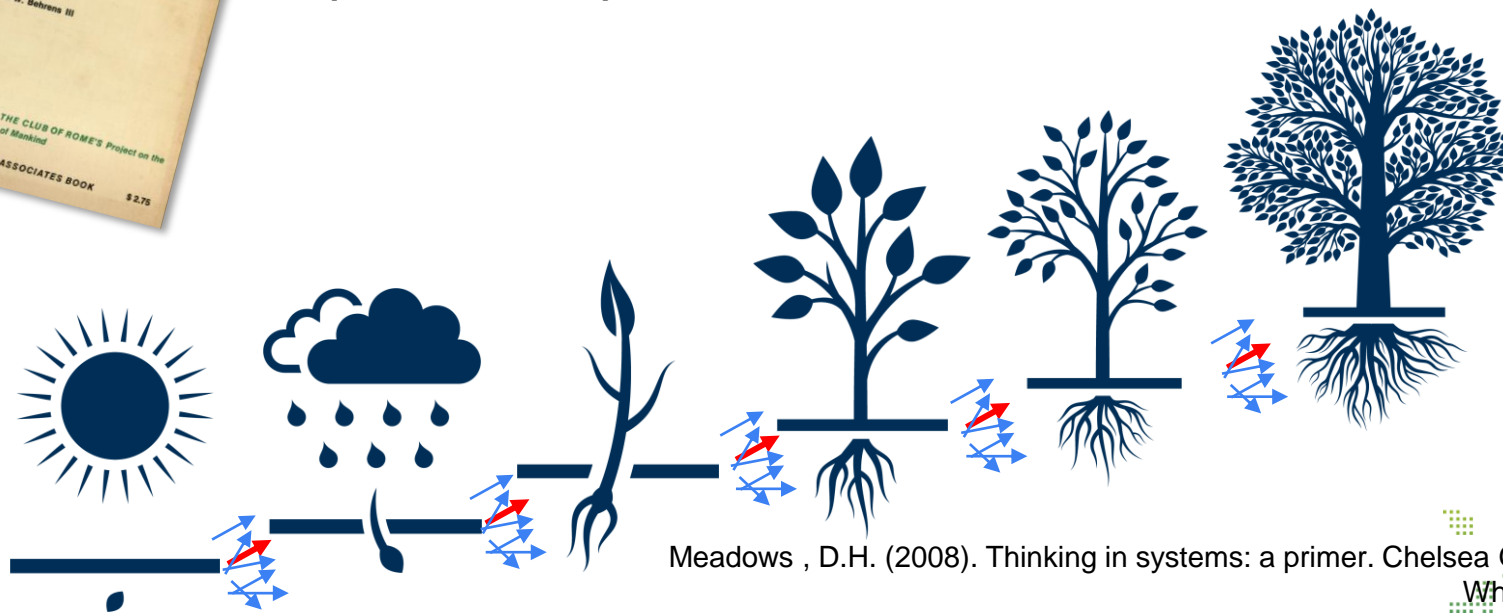
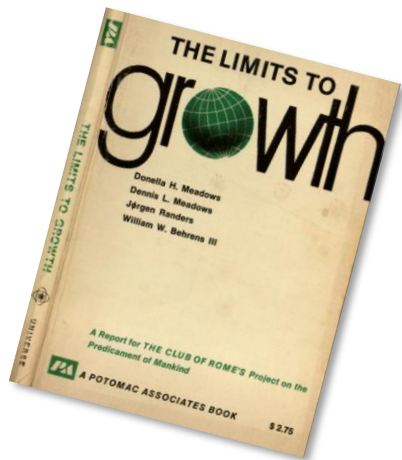

Kā īstenot transformatīvas pārmaiņas?

Sviras/spēka pielikšanas punkti (*leverage points*)

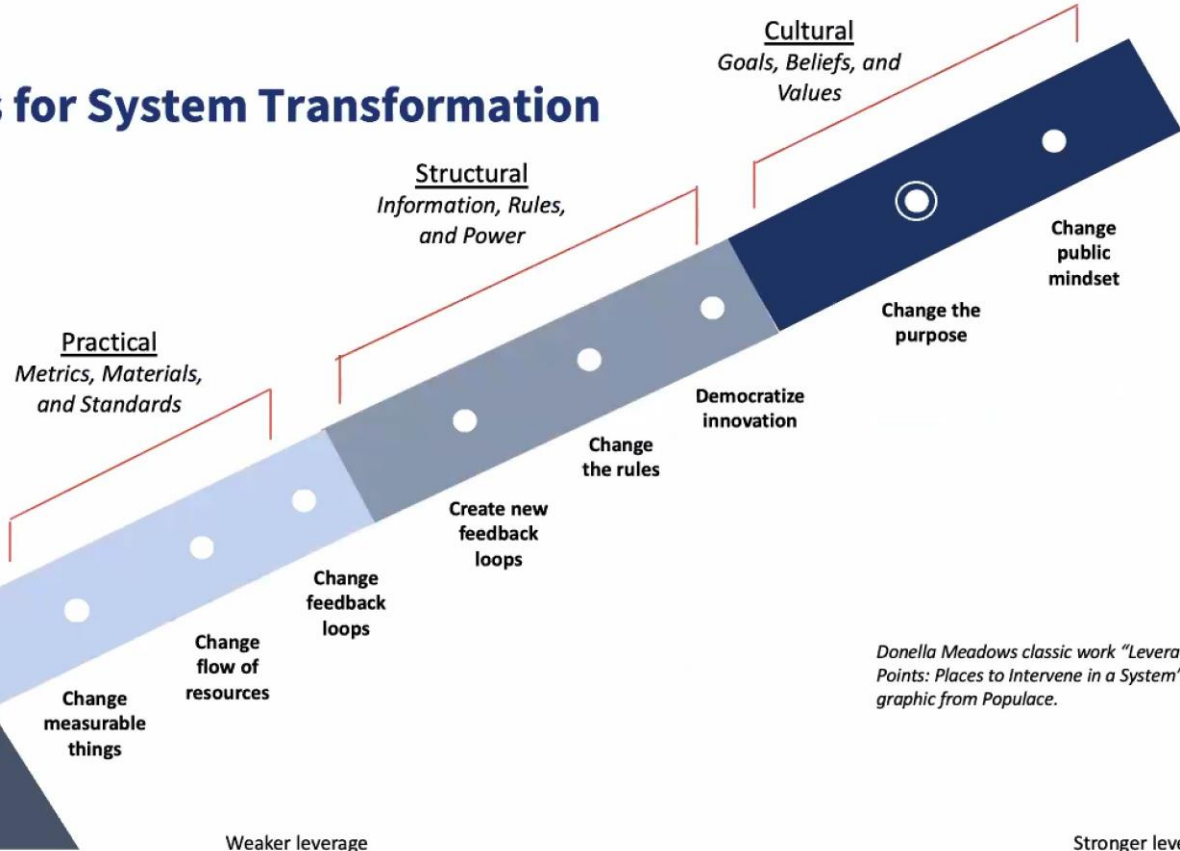
«Vietas sarežģītā sistēmā, kur nelielas izmaiņas vienā lietā var radīt lielas izmaiņas visā sistēmā»
(D. Meadows)

Meadows, D.H. (2008). Thinking in systems: a primer. Chelsea Green Publishing, White River Junction.

Leverage Points for System Transformation

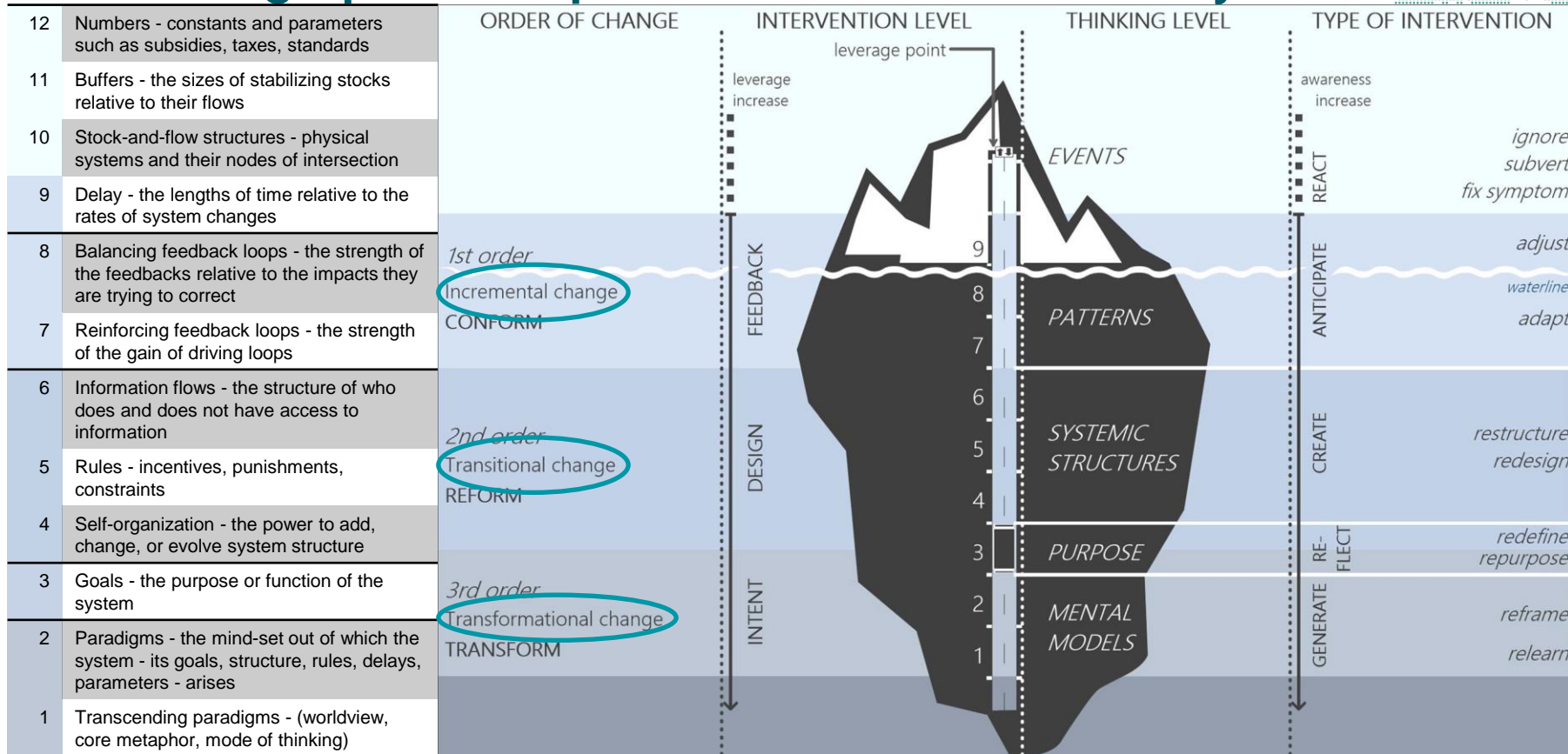

Weaker leverage → Stronger leverage
Easier to implement → Harder to implement

Donella Meadows classic work "Leverage Points: Places to Intervene in a System", graphic from Populace.

Leverage points – places to intervene in a system * SELINA *

Uzdevums darba grupu diskusijai:

- 10 min 1. Identificēt 1-5 transformatīvu pārmaiņu 'iedīgļus' Latvijā:
- Dažāda mēroga privāti vai publiski projekti vai iniciatīvas, kas veiksmīgi izmanto ekoloģiskās zināšanas lēmumu pieņemšanā, sekmējot transformatīvas pārmaiņas
- Nosaukums un īstenošanas stadija
 - Iniciatori
- 5 min 2. Kopīgi izvēlēties veiksmīgāko/atbilstošāko !
- 25 min 3. Aprakstīt izvēlēto iniciatīvu pēc anketā dotajiem jautājumiem:
- Iesaistītās puses
 - lezīmes, kas ļauj uzskatīt šo iniciatīvu par pārmaiņu iedīgli?
 - «Augšanas vides» īpašības jeb ārējie faktori, kas ļāvuši uzsākt/realizēt iniciatīvu?
 - Kas nepieciešams «iedīgļa» tālākai attīstībai – iekšējie un ārējie faktori?

Darba grupu dalījums

A	B	C	D
Annija Danenberga	Zane Lībiete	Mārtiņš Grels	Andris Širovs
Kristaps Zēlavs	Jānis Donis	Ilma Valdmane	Ivo Vinogradovs
Nora Gāgane	Laila Šica	Ingrīda Andersone	Maija Fonteina Kazeka
Juris Zariņš	Kristīne Vugule	Aurelija Armoskaite	Alla Kudiņa
Jānis Ģermanis	Ieva Leimane	Kristīne Pakalniete	Andrejs Gulbis
Natalija Ņitavska	Aiga Spāģe	Kristīne Vilciņa	Jānis Apsis
Rūta Sniedze - Kretalova	Gatis Eriņš	Aija Peršēvica	Anita Zariņa
			Una Krutova

Agnese Reķe

Anda Ruskule

Kristīna Veidemane

Ingrīda Brēmēre

